

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje

Identifikacija pogojev vključenosti uporabnika v programe (celo)dnevnega bivanja starejših na kmetiji

Načini prehoda uporabnika v druge storitve socialnega varstva starejših

Oktober 2022

Partnerji projekta:

DEOS, celostna oskrba starostnikov, d.o.o.

Matjaž Mohorko, nosilec kmetijske dejavnosti

Anja Skale, nosilec kmetijske dejavnosti,

Slavka Grobelnik, nosilec kmetijske dejavnosti

Zavod Aktivna starost, so.p.

Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja: Evropa investira v podeželje

Gradivo pripravljeno za namen projekta Identifikacija pogojev vključenosti uporabnika v programe (celo)dnevnega bivanja starejših na kmetiji (v nadaljevanju projekt). Projekt se izvaja v okviru Javnega razpisa za podukrep 16.9 Podpora za diverzifikacijo kmetijskih dejavnosti v dejavnosti v zvezi z zdravstvenim varstvom socialnim vključevanjem, kmetijstvom, ki ga podpira skupnost, ter izobraževanjem o okolju in hrani«, ki se sofinancira iz sredstev Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja v višini 80 odstotkov, in iz sredstev iz proračuna Republike Slovenije v višini 20 odstotkov;

Odgovorni partner za koordinacijo priprave dokumenta:

DEOS, d.o.o.
Gmajna 7
1357 Notranje Gorice
<https://www.deos.si/>

Kontakt:

Elena Šabec
Tel.: 082002415
e-mail: elena.sabec@deos.si

Partnerji projekta:

*DEOS, celostna oskrba starostnikov, d.o.o.
Matjaž Mohorko, nosilec kmetijske dejavnosti*

*Anja Skale, nosilec kmetijske dejavnosti,
Slavka Grobelnik, nosilec kmetijske dejavnosti
Zavod Aktivna starost, so.p.*

KAZALO VSEBINE

1. CILJ IN NAMEN.....	4
2. OPIS STORITEV NA TRGU SOCIALNEGA VARSTVA STAREJŠIH	4
3. NAČIN PREHODA UPORABNIKA V DRUGE STORITVE NA PODROČJU DOLGOTRAJNE OSKRBE	7

Partnerji projekta:

DEOS, celostna oskrba starostnikov, d.o.o.
Matjaž Mohorko, nosilec kmetijske dejavnosti

Anja Skale, nosilec kmetijske dejavnosti,
Slavka Grobelnik, nosilec kmetijske dejavnosti
Zavod Aktivna starost, so.p.

1. CILJ IN NAMEN

Ključni cilj tega priročnika je definiranje načinov in metod prehoda v druge oblike varstva starejših, ko zdravstveno stanje uporabnika ni več primerno za bivanje na kmetiji.

Namen tega priročnika je:

- Opredelitev drugih storitev, ki so na voljo uporabnikom
- Opredelitev načinov in metod prehoda v druge oblike bivanja

Priročnik »Načini prehoda uporabnika v druge storitve socialnega varstva starejših« je eden izmed ključnih rezultatov projekta. Priročnik je potrebno pregledovati kot sestavni del celotne dokumentacije projekta, ki poleg tega priročnika vključuje tudi:

- Strokovne smernice za izvajanje programa (krovni priročnik projekta);
- Vstopni pogoji za bivanje starejših na kmetiji;
- Načini in metode spremljanja zdravstvenega stanja uporabnikov;
- Program izobraževanja članov kmetij;
- Analiza izvedljivosti vpeljave pilotnega projekta v prakso;
- Trženjski načrt.

2. OPIS STORITEV NA TRGU SOCIALNEGA VARSTVA STAREJŠIH

2.1 Institucionalno varstvo

Institucionalno varstvo osebam nadomešča, dopolnjuje ali zagotavlja funkcijo doma ali lastne družine. Obsega osnovno oskrbo in socialno oskrbo in zdravstveno varstvo po v skladu z relevantno zakonodajo. Za starejše od 65 let, storitev izvajajo domovi za starejše. Storitve uporabnikom nudi vse, kar potrebujejo, vendar na lokaciji doma starejših. Institucionalno varstvo starejših tako med drugim obsega naslednje storitve: namestitve v sobi, osebna pomoč, socialna oskrba in varstvo, zdravstvena nega in rehabilitacija, osnovna zdravstvena dejavnost, ki jo izvajajo zdravstveni domovi ali zasebni zdravniki, organizirana in zdravstvenemu stanju primerna prehrana, vzdrževanje prostorov in perila, tehnična oskrba ter razne dejavnosti in aktivnosti, ki stanovalcem omogočajo aktivno, ustvarjalno in kakovostno preživljanje prostega časa. Poleg (celo)dnevnega varstva, domovi za starejše pogosto nudijo tudi storitve dnevnega varstva, kjer gre za obliko varstva le tekom dneva.

2.2 Pomoč na domu

Partnerji projekta:

DEOS, celostna oskrba starostnikov, d.o.o.
Matjaž Mohorko, nosilec kmetijske dejavnosti

Anja Skale, nosilec kmetijske dejavnosti,
Slavka Grobelnik, nosilec kmetijske dejavnosti
Zavod Aktivna starost, so.p.

Pomoč na domu je namenjena upravičencem, ki imajo zagotovljene bivalne in druge pogoje za življenje v svojem bivalnem okolju, če se zaradi starosti ali hude invalidnosti ne morejo oskrbeti in negovati sami, njihovi svojci pa take oskrbe in nege ne zmorejo ali zanju nimajo možnosti. S pomočjo na domu se nadomesti (vsaj za določen čas) potrebo po institucionalnem varstvu ter se tako upravičencu omogoči, da lahko čim dlje ostane v domačem okolju.

Pomoč na domu in njen obseg se prilagodi potrebam posameznega upravičenca in obsega naslednje vrste pomoči:

- pomoč pri temeljnih opravilih (pomoč pri oblačenju, slačenju, pomoč pri umivanju, hranjenju, opravljanju osnovnih življenjskih potreb, vzdrževanje in nega osebnih ortopedskih pripomočkov);
- gospodinjsko pomoč (prinašanja enega pripravljenega obroka ali nabava živil in priprava enega obroka hrane, pomivanje uporabljene posode, osnovno čiščenje bivalnega dela prostorov z odnašanjem smeti, postiljanje in osnovno vzdrževanje spalnega prostora);
- pomoč pri ohranjanju socialnih stikov (vzpostavljanje socialne mreže z okoljem, s prostovoljci in s sorodstvom, spremljanje upravičenca pri opravljanju nujnih obveznosti, informiranje ustanov o stanju in potrebah upravičenca ter priprava upravičenca na institucionalno varstvo).

2.3 Socialni servis

Socialni servis je socialnovarstvena storitev, ki obsega pomoč pri hišnih in drugih opravilih v primeru invalidnosti, starosti, otrokovega rojstva, bolezni, v primeru nesreč ter v drugih primerih, ko je ta pomoč potrebna za vključitev osebe v vsakdanje življenje. Obsega zlasti naslednja opravila:

- prinašanje pripravljenih obrokov hrane,
- nakup in prinašanje živil ali drugih potrebščin, priprava drv ali druge kurjave,
- nabava ozimnice,
- manjša hišna popravila,
- pranje in likanje perila,
- vzdrževanje vrta in okolice stanovanja,
- čiščenje v stanovanju, opremljanje, spremljanje pri obiskih trgovin, predstav, sorodnikov ali na počitnicah,
- organiziranje in izvajanje drugih oblik družabništva,
- pedikerske, frizerske in druge podobne storitve za nego telesa in vzdrževanje videza,

- pomoč pri opravljanju bančnih poslov, plačevanju računov, sprejemanju in odpošiljanju poštnih pošilk – po pooblastilu upravičenca,
- varovanje in nadziranje stanja uporabnika preko noči,
- celodnevna povezava preko osebnega telefonskega alarma.

2.4 Mobilna pomoč

Mobilna pomoč je oblika strokovne pomoči na domu, s katero se osebam z motnjami v duševnem in telesnem razvoju zagotavlja strokovna obravnava na domu. Odvisna je od potreb obravnavanih oseb, usmerjena pa je tudi na njihove svojce. Obsega opravila in postopke za korekcijo motenj ter za svetovalno in terapevtsko delo. Namenjena je predvsem specialno pedagoški obravnavi, socialni in psihološki obravnavi ter zaposlitvi.

2.5 Oskrbovana stanovanja

Oskrbovana stanovanja so namenjena starejšim, ki sami ne morejo več v celoti skrbeti zase, ob tem pa lahko ob pomoči strokovnega osebja še vedno živijo razmeroma samostojno. Stanovanja in okolica so v celoti prilagojena potrebam bivanja starejših, tudi osebam na invalidskih vozičkih.

Oskrbovana stanovanja ustrezajo predvsem potrebam starostnikov po zasebnosti in ohranjanju avtonomije, kakršno so imeli doma, hkrati pa jim nudijo varnost, saj je ves čas zagotovljena pomoč na daljavo.

2.6 Patronaža na domu

Ko omenjamo storitve, ki se izvajajo na domu starejšega moramo vsekakor omeniti tudi patronažo na domu. Sicer gre za popolnoma ločeno storitev od storitev socialnega varstva, saj spada v področje zdravstvene nege. Kljub temu pa se obe veji ko govorimo o potrebah starejših po oskrbi in negi v domačem okolju dopolnjujejo in starejšemu omogočajo daljše življenje v njemu domačem okolju.

Patronažna zdravstvena nega je specialno področje zdravstvene nege, ki se ukvarja s posamezniki, družino in lokalno skupnostjo v vseh obdobjih zdravja in bolezni.

Patronažna medicinska sestra ugotavlja potrebe po zdravstveni pomoči pacienta na njegovem domu, to je zdravstveni negi, načrtuje intervencije zdravstvene nege, jih izvaja in vrednoti dosežene cilje. Svetuje o zdravem načinu življenja in obnašanja ter opozarja na dejavnike tveganja, ki lahko ogrozijo zdravje posameznika ali članov družinske skupnosti. Ocenjuje kdaj in kaj je sposoben posameznik ali člani družinske skupnosti storiti zase in česa ne. Izvaja zdravstveno - socialno obravnavo posameznika, družine in skupnost in je koordinatorka vseh oblik pomoči na domu.

2.7 Podporne storitve za daljše življenje v domačem okolju (dnevni centri aktivnosti, prostovoljstvo,...)

Za daljše in kakovostno življenje v domačem okolju, je ključno vzdrževanje zdravega in aktivnega življenjskega sloga. To pomeni predvsem skrb za posameznikovo fizično, kognitivno stanje ter dovoljšen nivo socialnih stikov. V Sloveniji je tovrstna ponudba raznovrstna in dobro prilagojena potrebam starejših. Storitve dnevni centrov aktivnosti, prostovoljske akcije ponujajo kvalitetne vsebine, težava se morda kaže le v promociji teh akcij, saj te delujejo na neprofitni ravni, brez večjih sredstev za promocijo.

3. NAČIN PREHODA UPORABNIKA V DRUGE STORITVE NA PODROČJU DOLGOTRAJNE OSKRBE

V priročniku »Vstopni pogoji za bivanje starejših na kmetiji« na podlagi izkušenj na projektu predlagamo, da se v storitev bivanje starejših na kmetiji vključi le samostojne osebe, s ciljem zagotavljanja ustrezne kakovosti storitve ter varnosti za vse udeležene. Tu se sicer kaže problem trenutnega obsega storitve, kar podrobneje obrazložimo v dokumentu »Strokovne smernice za izvajanje programa«. Namreč storitev trenutno obsega le bivanje na kmetiji (namestitvev, prehrana, čiščenje). Ena izmed temeljnih ugotovitev tega pilotnega projekta, da veliko interesentov potrebuje vsaj manjšo pomoč pri lastni oskrbi (pomoč pri oblačenju, razdeljevanje zdravil, nadzor nad stanjem). Veliko potencialnih uporabnikov je tako izkazalo interes za vključitev na kmetijo, vendar le če vključuje vsaj osnovno pomoč. Seveda lahko uporabnik storitev dopolnjuje z drugimi izvajalci, vendar to bistveno oteži posameznikovo odločitev za selitev v novo okolje.

Glede na trenutni obseg, kot primerne osebe definiramo tiste, ki na OLDO lestvici dosežejo največ 26,99 ponderiranih točk (oz. ko imajo zagotovljeno dodatno zunanjo pomoč tudi do maksimalno 47,99 ponderiranih točk).

Ko se stanje osebe poslabša se s tem uvrsti v višjo kategorijo upravičenosti do dolgotrajne oskrbe. S tem njegove potrebe postanejo previsoke za namestitvev na kmetiji.

Ko se to zgodi, se osebi glede na njene potrebe in želje predlaga preusmeritev v druge oblike varstva starejših. V okviru tega pilotnega projekta, uporabnika od sprejema dalje spremlja ter mu svetuje članica tima, socialna delavka družbe DEOS in sicer le to vključuje:

- Pomoč pri namestitvi, vključevanju v življenje na kmetiji ter vključevanju v aktivnosti,
- spremljanje bivanja na kmetiji,
- nadzor nad stanjem uporabnika (v okviru multidisciplinarnega tima)

- pomoč pri vključevanju drugih strokovnih služb, prostovoljcev, ipd. tekom bivanja,
- pregled storitev in pravic, ki so na voljo uporabniku ob poslabšanju zdravstvenega stanja,
- svetovanje uporabniku in njegovim svojcem,
- pomoč pri urejanju premestitve v druge oblike bivanja ko bivanje na kmetiji ni več mogoče.

Glede na izkušnje tekom projekta lahko povemo, da so zgoraj navedene aktivnosti nujne za delovanje sistema. Namreč storitve na trgu so trenutno izredno razdrobljene in le šibko povezane med sabo. Posameznik, ki potrebuje pomoč, mora le to iskati pri različnih izvajalcih (ločene storitve pomoči na domu, prostovoljskih programov, dnevnih centrov aktivnosti...). Poleg tega se pri pomoči na domu pojavlja še ločnica med javno (subvencionirami storitvami) službo ter zasebnimi ponudniki pomoči na domu (preko dovoljenja za delo Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti). Tu se pojavlja težava da je količina subvencionirane pomoči omejena, kar pomeni, da imajo starejši pogosto javnega in zasebnega izvajalca, ki se med seboj dopolnjujeta. Prav tako so izvajalci različni od občine do občine, zaradi česar je prehajanje med občinami oteženo (izvajalca pomoči v javni mreži na območju občine izbere občina prek javnega razpisa). Tudi informacije o možnostih in pravicah, ki so na voljo uporabniku, so izredno razdrobljene in uporabnikom in svojcem (na podlagi naših izkušenj) težko razumljive, zaradi česar se starejši in njihovi svojci pogosto znajdejo v stiski, ko pride do bistvene spremembe v zdravstvenem stanju uporabnika in potrebujejo nujno ter hitro pomoč. Tekom projekta smo za ta namen uporabnikom nudili polno podporo (strokovna delavka družbe DEOS), kar pomeni svetovanje uporabniku ter svojcem ter nudenje vseh informacij na enem mestu. Potrebno pa je razmišljati o boljši povezanosti storitev in boljšemu informiranju uporabnikov na dolgi rok.

V projektu je vlogo reševanja zgoraj navedenega problema prevzel vodilni partner, ki ima znanje in izkušnje s tega področja. Čeprav bi bilo mogoče člane kmetije izobraziti, da bi lahko uporabniku nudile vsaj osnovne informacije (kmetije vključene v projekt so bile le tega tudi deležne), dolgoročno vseeno kot boljšo možnost vidimo vključenost institucije s področja socialnega varstva. Torej oblikovanje neke vrste lokalnih gerontoloških centrov, katerih vlogo prevzamejo institucije v lokalnem okolju (npr. dom starejših, izvajalec pomoči na domu, CSD, ipd.). Te gerontološki centri bi delovali kot informacijska točka za uporabnike v svojem okolju ter točka, ki povezuje različne izvajalce v lokalnem okolju. Uporabnikom svetujejo glede možnosti in pravic, ki jim pripadajo ter jim pomagajo pri organizaciji nabora storitev, ki so potrebni za nemoteno življenje. Uporabnikom nudijo pomoč pri namestitvi na kmetiji, vključevanju v življenje na kmetiji ter vključevanju v aktivnosti, spremljanje za čas bivanja na kmetiji, pomoč pri povezovanju storitve z drugimi storitvami na področju varstva starejših, svetovanje uporabniku in njihovim svojcem, pomoč pri urejanju premestitve v druge oblike bivanja

8

Partnerji projekta:

DEOS, celostna oskrba starostnikov, d.o.o.
Matjaž Mohorko, nosilec kmetijske dejavnosti

Anja Skale, nosilec kmetijske dejavnosti,
Slavka Grobelnik, nosilec kmetijske dejavnosti
Zavod Aktivna starost, so.p.

ko bivanje na kmetiji ni več mogoče. Te institucije so lahko v pomoč tudi kmetijam, ki potrebujejo pomoč pri strokovnih vprašanjih, spremljanju in ocenjevanju uporabnikov, urejanju premeščanj ob poslabšanju zdravstvenega stanja, ipd. Na ta način bi bil proces vključitve, bivanja, kot tudi selitve iz okolja kmetije ko bivanje ni več smiselno, za uporabnika in njegove svojce bistveno lažji.

Partnerji projekta:

*DEOS, celostna oskrba starostnikov, d.o.o.
Matjaž Mohorko, nosilec kmetijske dejavnosti*

*Anja Skale, nosilec kmetijske dejavnosti,
Slavka Grobelnik, nosilec kmetijske dejavnosti
Zavod Aktivna starost, so.p.*